

Saksfremstillinger for hastemøtet i rovviltnemnda for region 8 den 31.5.2023

Sted: Digitalt per Teams

Tid: Onsdag 31.5.2023

Sakliste

28/23	Godkjenning av innkalling og sakliste	s. 1
29/23	Kvotefor betinget skadefelling av bjørn 1.6.2023–15.10.2023	s. 2
30/23	Kvotefor lisensfelling bjørn 2023	s. 8

28/23 Godkjenning av innkalling og sakliste

– Innstilling til vedtak –

Rovviltnemnda for region 8 godkjenner innkalling og sakliste til møtet den 31.5.2023

29/23 Kvotefor betinget skadefelling av bjørn 1.6.2023–15.10.2023

– Innstilling til vedtak –

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, jf. rovviltforskriften § 8 jf. §§ 1, 3 og 4 gir rovviltnemnda for region 8 Statsforvalteren en kvote på tre bjørner for betinget skadefelling i region 8 og samarbeidsområdet med Nordland i perioden 1.6.2022–15.2.2023.

Fellingstillatelse som gis av Statsforvalteren, skal om mulig gis til et kommunalt/interkommunalt fellingslag.

Saksfremstilling

Sekretariatet viser til brev fra KLD av 19. mai 2023 «Vedtaksmyndighet for brunbjørn og retningslinjer» hvor rovviltnemnda i region 8 er overført vedtaksmyndighet for brunbjørn.

Bestanden av bjørn i region 8 er under bestandsmålet. Når regionen ikke har nådd bestandsmålet for bjørn, og det heller ikke er beregnet ti ynglinger eller mer av bjørn i Norge, er det Miljødirektoratet som har myndighet til å sette kvote for betinget skadefelling. Om nemnda har myndighet jf. rovviltforskriften § 7, er det for bjørn basert på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt.

Det nasjonale bestandsmålet for bjørn er beregnet til 9,5 ynglinger, med normale avrundingsregler blir dette 10 ynglinger. Dermed har rovviltnemdene vedtaksmyndighet på brunbjørn.

Internasjonale avtaler og rammer

Norge har forpliktet seg til å ta vare på bjørn gjennom Bernkonvensjonen som av Norge ble ratifisert i 1986. Konvensjonen inneholder krav til bevaring av flora og fauna i deres naturlige leveområder. Sammen med 191 andre land og EU har Norge signert konvensjonen om biologisk mangfold.

Konvensjonen trådte i kraft i 1993. Land som har underskrevet avtalen er forpliktet til å lage nasjonale strategier og handlingsplaner for å bevare det biologiske mangfoldet. Landene skal blant annet bevare truede arter og fremme samarbeid med andre land om biomangfold. De rovviltartene som finnes i Norge er i vesentlig grad felles bestander med våre naboland Sverige, Finland og Russland. Disse lands respektive forvaltningsregimer har stor betydning for den norske rovviltforvaltningen.

Norge har også tilsluttet seg andre avtaler som kan ha betydning for forvaltningen av rovvilt. Spesielt kan Europarådets dyreholdskonvensjon og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 samt ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolks rettigheter nevnes.

Rammene for norsk rovviltforvaltning er gitt i norsk miljøvernlovgivning og i de internasjonale avtaler Norge har sluttet seg til.

Nasjonale rammer og lovgrunnlag

Den 16. juni 2011 ble rovviltforliket i Stortinget inngått med enighet i alle partier. Forliket tar for seg forvaltningen av gaupe, jerv, ulv og bjørn. Forliket sier også noe om videre forvaltning av kongeørn.

Forliket sier at den norske rovviltforvaltningen skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det går frem av rovviltforliket 2011 at det skal legges vekt på regional forvaltning, med mål om at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Det skal utvises respekt for eiendomsretten samt enkeltmenneskers og lokalsamfunns livskvalitet. Forvaltningen skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap.

Forliket innebar at det nasjonale bestandsmålet for bjørn ble endret fra 15 årlige ynglinger til 13 årlige ynglinger. Antall hannbjørn skal ikke overstige 1,5 ganger antallet binner. Forvaltningen av bjørn overføres til de regionale rovviltnemndene når ti ynglinger av bjørn er nådd. Antall ynglinger nasjonalt er i fjor beregnet til 9,5. På bakgrunn av normal avrundingspraksis vedrørende bjørn, blir dette tallet omgjort til 10. Derav har rovviltnemnda i region 8 myndighet til å vedta skadefellingskvote for bjørn.

Den todelte målsettingen

Den todelte målsettingen sier at Norge skal ha en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet, og samtidig ha en politikk som sikrer overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur. Denne todelte målsettingen støtter seg til formålsparagrafene i viltloven, naturmangfoldloven og rovviltforskriften:

Viltloven § 1 (lovens formål)

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares.

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Naturmangfoldloven § 1 (lovens formål)

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Rovviltforskriften § 1 Formål

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning

Forliket innebar at bestandsmålet for bjørn ble endret fra 15 årlige ynglinger til 13 årlige ynglinger. Antall hannbjørn skal ikke overstige 1,5 ganger antallet binner. Forvaltningen av bjørn overføres til de regionale rovviltnemndene når ti ynglinger av bjørn er nådd.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene, i dette tilfellet bjørn, og dens genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at bjørnen forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på annen måte eller i et annet tempo enn om naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Beitebruk i utmark gjennom tamreindrift og husdyrbeite representerer viktige økonomiske og kulturelle samfunnsinteresser. Samtidig opprettholder beitebruk et landskapsmessig mangfold av økosystemer med høy biodiversitet. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften, og gjennom regional forvaltningsplan for rovvilt i region 8.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og 12 er omtalt videre i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnader ved miljøforringelse og blir ikke sett på som relevant i denne saken.

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8.

Det er god kunnskap om bjørnebestanden i Skandinavia og i region 8. Statsforvalteren vil vise til Rovdata sine tall om *Bestandsstatus bjørn fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt*, NINA rapport 2267 og tidligere rapporter, Populasjonsovervåking av brunbjørn, DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2022, til Bioforsk rapport nr. 47 2013 om populasjonsovervåking av brunbjørn 2009–2012, samt til rapport fra Det skandinaviske bjørneprosjektet til Miljøverndepartementet: *Bjørnens status og økologi i Skandinavia*. I tillegg viser vi til Svanhøvd sin siste rapport fra hårfelleprosjektene i Karasjok «NIBIO rapport 8(164), 2022».

Bestandsmål og ynglinger

I forvaltningsplanen fra 2013 har rovviltnemnda fordelt målet om totalt 6 årlige ynglinger innen A-områdene for bjørn i region 8: én i indre Troms, tre i Anarjohka (Karasjok og Kautokeino) samt to ynglinger i Pasvik, Sør-Varanger kommune.

Siste års minsteestimat for antall bjørneynglinger i region 8 har bjørnekullsimuleringsmodellen (BKS-modellen), utviklet av det Skandinaviske bjørneprosjektet, beregnet til 3 ynglinger (NINA rapport

2267). Dette mot 2,5 i 2020 og 2,9 i 2021. I Troms har det de siste årene vært en nedgang i registrerte individer, mens trenden i Finnmark har vært stigende.

Med bakgrunn i metoden som brukes for å beregne antall ynglinger i bestanden, så vil hunnbjørner som er etablert et godt stykke inn i landet bety mye mer ved beregning av ynglinger enn binner som registreres nært landegrensene. Dette gjør at ynglinger som registreres i A-området i Sør-Varanger, østre Karasjok og indre Troms, samt registrerte binner i Tanadalen (B-område) og sørlige Kautokeino i stor grad vil forventes å bruke store deler av tiden sin ute av Norge. Dermed vil det gjennom registrering og observasjoner ofte observeres flere ynglinger enn det som beregnes da de ikke oppholder seg i Norge hele sesongen.

Bestandssituasjon

Ifølge NINA rapport 2267, *DNA-basert overvåkning av brunbjørn i Norge 2022*, ble det i 2022 registrert 71 forskjellige individer i Region 8. Av totalt 352 fungerende DNA-prøver som gav treff på individ ble det registrert 36 hannbjørner og 35 hunnbjørner. På de siste 5-6 årene har antallet hannbjørner vært relativt stabilt, mens antallet hunnbjørner har vært jevnt stigende og er i dag på sitt høyeste siden overvåkingen startet. Det er mange av disse individene som vi deler med naboland. På bakgrunn av manglende DNA-materiale fra Sverige, Finland og Russland kan man imidlertid ikke kvantifisere disse. Alle A-områdene for bjørn i region 8 ligger langs grensa. Vi antar derfor at enkelte individer vi registrerer i Norge oppholder seg helt eller delvis i andre land noen sesonger.

Det ble levert inn totalt 679 DNA-prøver i 2022, og 754 i 2021. Disse blir samlet inn av Statens Naturoppsyn, allmenheten og forskningsprosjekter (NINA rapport 2267). De siste årene har spesielt hårfelleprosjektene bidratt til en mer systematisk innsamling av DNA fra bjørner i østre del av Karasjok, både i A- og B-området. Dette har gitt mye kunnskap om den lokale bjørnebestanden og områdebruken deres på norsk side. Vi vet også gjennom slektskapsanalyser at det er flere av ynglingene som har tilknytning til «finske» hannbjørner.

I Sør-Varanger er det årlig ynglinger som registreres utenfor A-området på Jarfjordfjellet inn til Russergrensa. Vest for Munkefjordelva er det også årlige ynglingsobservasjoner. De ynglende binnene ved Munkefjordelva er kjente, godt voksne binner som har vært registrert over mange år i den vestligste utstrekningen av A-området og B-området i kommunen.

Betingede skadefellingstillatelser

Betinget skadefelling er vedtak med hjemmel i naturmangfoldlovens § 18 om felling av bestemte individer knyttet til bestemte situasjonen, for å stanse eller forhindre skade på bufe eller tamrein. Fellingstillatelser avgrenses derfor i tid og rom. Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå, mens regulering av bestandsstørrelsen i regelen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt.

Statsforvalteren kan av eget tiltak eller etter søknad, fatte vedtak om iverksetting av felling, innenfor rammen av kvote for betinget skadefelling gitt av rovviltnemnda eller Miljødirektoratet. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til skadefelling skal det legges vekt på føringene i regional forvaltningsplan.

Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til:

- områdets betydning som beitemark

- skadenes omfang og utvikling
- potensialet for framtidige skader
- mulighetene for å gjennomføre forebyggende tiltak

En fellingstillatelse kan iverksettes i flere områder samtidig, forutsatt at nødvendig kommunikasjon er etablert for å hindre at det skytes flere individer enn vedtatt kvote.

Samarbeidsavtale mellom rovviltnemndene i region 7 og 8

Fylkesgrensa mot Nordland er ingen naturlig barriere for rovvilt. Rombaken er en mer naturlig grense, derfor har rovviltnemnda i region 7 og rovviltnemnda i region 8 inngått en samarbeidsavtale: Rovviltnemnda i region 7 og rovviltnemnda i region 8 har inngått følgende avtale om kvotejakt på gaupe, lisensfelling av jerv, samt kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv:

1. Ved fastsetting av:

- o kvote for jakt på gaupe,
- o kvote for lisensfelling av jerv,
- o kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv

i grenseområdene mellom Nordland og Troms, skal følgende område i Nordland omfattes av kvotevedtak for Troms:

Fastlandsdelen av Tjeldsund kommune, hele Evenes kommune og den delen av Narvik kommune som ligger nord for Rombaken (fra Rombaksbotn går grensa for området i Norddalen opp til Ofotbanen og langs Ofotbanen til svenskegrensa).

2. Kvotevedtak i dette området fastsettes av rovviltnemnda i Troms, som en del av fellingsområdene på Troms-sida av grenseområdet.

3. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 8 skal ved utarbeidelse av saksframlegg for fastsetting av kvoter, legge vekt på:

- o bestandssituasjonen for de aktuelle artene i området,
- o fastsatt bestandsmål for de aktuelle artene i Nordland,
- o føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland
- o tapssituasjonen for sau og rein i området

4. Rovviltnemnda i region 7 skal gis anledning å komme med merknader til saken før det fattes vedtak om slike kvoter.

5. Kvotejakt og lisensfelling i dette området administreres av Fylkesmannen i Troms. Søknader om skadefelling av jerv, gaupe, ulv og bjørn i dette området skal behandles av Fylkesmannen i Troms i nært samarbeid med Fylkesmannen i Nordland.

6. I de tilfeller der Direktoratet for naturforvaltning har myndigheten til å fastsette slike kvoter i en eller begge rovviltregionene, oppfordres det til at DN fatter vedtak i samsvar med denne avtalen. Det legges til grunn at rovviltnemnda i region 8 kan fatte vedtak om kvoter i det aktuelle området i Nordland også i tilfeller hvor myndigheten til å fastsette slike kvoter i region 7 er tillagt DN.

7. Avtalen kan oppheves umiddelbart dersom en av nemndene ønsker dette.

Utdypende om samarbeidsavtale mellom region 7 og region 8

Rovviltnemnda ønsker å oppklare at samarbeidsavtalen med region 7 ikke rører ved bestandsmålene for de ulike regionene, den rører heller ikke ved regiongrensen når en beregner hvor mange ynglinger en har i de ulike regionene. Samarbeidsavtalen gir rovviltnemnda i region 8 myndighet til å fatte vedtak om kvote for et område nord i Nordland, når rovviltnemnda gjør dette ser den til bestandssituasjonen for rovviltet i området, fastsatt bestandsmål for rovviltet i Nordland, føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland og til tapssituasjonen for sau og rein i området. Rovviltregistreringer i samarbeidsområdet regnes ikke inn i antall ynglinger i region 8, de telles fortsatt inn i antall ynglinger i region 7. Det nye er at kvoten administreres fra region 8, avgang belastes kvoten for region 8. En viktig årsak til denne ordningen er at det i dette området, i stor grad er de samme rovdyrene som bruker begge regionene, Rombaken–svenskegrensa er en mer naturlig forvaltningsgrense.

Statsforvalterens vurderinger

Naturmangfoldlovens §§ 8 til 12

Statsforvalteren vurderer at kunnskapen om bjørnebestanden i regionen er god jf. naturmangfoldloven § 8 og at naturmangfoldlovens § 9 derfor ikke kommer til anvendelse.

Naturmangfoldloven § 10 sier at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Statsforvalteren er av oppfatningen at det gjennom nasjonale og regionale bestandsmål for bjørn, samt den todelte målsetningen er gjort en vurdering av økosystemets samlede belastning. Videre vurderer Statsforvalteren at et uttak av 3 bjørn, derav inntil to binner ikke vil påvirke økosystemet nevneverdig.

Når det gjelder naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder har Statsforvalteren lagt til grunn at rovviltnemnda gjennom forvaltningsplan for rovvilt i region 8, vedtatt 10.10.2013, med sin geografiske differensiering har ivaretatt de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12.

Skadebilde og skadepotensial

Både i Finnmark og Troms er det kalvingsområder for rein i A-områder for bjørn. Sekretariatet er kjent med *Rapport frå Viltskadecenter 2012:6*, fra samarbeidsprosjektet mellom Viltskadecenter, Det skandinaviske bjørneprosjektet, Udtja skogsameby og Gällivare skogsameby (Støen, O.G. et al. 2022, Brown bear predation on semi-domesticated reindeer and derpedation compensations) som har sett på bjørnepredasjon på rein og potensielle effekter av tre forebyggende tiltak. I tillegg har vi sett på foreløpige tall og data fra det pågående bjørn- og tamreinprosjektet i Idre.

Tall fra bjørn- og tamreinprosjektene i Sverige viser at det er stor individuell forskjell på bjørner sin drapstakt. Statsforvalteren mener bjørn har et betydelig skadepotensial i kalvingsområder for rein. Endinger i klima og en stigende bestand gjør at vi opplever en større konflikt mellom reindrif og bjørn enn tidligere, i både tid og rom. Reindriften klarer ikke alltid å dokumentere tap på barmark. Gjennom prosjektet i Idre sameby ser man tydelig hvor raskt folk må være på plass for å finne rester av reinkalv som er tatt av bjørn. All den tid reindriften ikke klarer å dokumentere tap av kalv, har de senere årene dokumentert mye jaging av reinflokker.

Det oppstår akutte skadesituasjoner med bjørn hvert år i B-området for bjørn i rovviltregion 8.

Vårvinteren 2023 er det dokumentert 7 voksne simler drept av bjørn i A-området for bjørn i indre Finnmark før reindriften har rukket å flytte til kalvingslandet.

Våren 2022 ble det dokumentert 1 reinkalv dokumentert drept av bjørn i Jarfjord, Sør-Varanger. Det ble også funnet flere bjørneruker med rester av rein i. Her ble det felt en bjørn fra helikopter. I løpet

av beitesesongen ble 38 sau dokumentert/antatt drept av bjørn, alle disse var i Tana kommune. Her ble det påvist 2 skadegjørende bjørner, den ene ble felt.

Våren 2021 ble to reinkalver dokumentert drept av bjørn i kalvingsområde i Karasjok i B-området. I løpet av beitesesongen 2021 ble 66 sau dokumentert/antatt drept av bjørn, 16 av disse i Sør-Varanger, resterende i Bardu, Lavangen og Salangen. Fem sau ble også dokumentert drept av bjørn i Samarbeidsområdet med Nordland, i Kvanndalen i Narvik. I 2021 ble det ved skadefelling felt en hannbjørn i Salangen, en hannbjørn og en binne i Bardu og en hannbjørn i Sør-Varanger.

Våren 2020 ble to voksne rein dokumentert/antatt drept av bjørn i Karasjok og to voksne rein ble dokumentert/antatt drept av bjørn i Sør-Varanger. I 2020 ble åtte sau dokumentert/antatt drept av bjørn i Bardu.

I Evenes ble det dokumentert/antatt sju bjørnedrepte sau i juni 2019, det ble i samme skadesituasjon også dokumentert/antatt tre i Tjeldsund kommune. skadevolder ble felt ved skadefelling. Etter dette har det ikke vært dokumentert tap til bjørn i dette området, eller ellers i samarbeidsområdet.

I Sør-Varanger ble 28 sau dokumentert/antatt drept av bjørn sommeren 2019. Her ble tre bjørner felt ved skadefelling. Høsten 2019 ble to sau dokumentert/antatt drept av bjørn i Bardu.

De siste 4 årene (2019-2022) har det blitt skutt 9 bjørner i region 8 på skadefelling, som gir et snitt på over 2 bjørn per sesong. Tre av disse har vært binner, hvor av to var 3 år eller yngre. I Finnmark viser DNA-prøver fra skadesituasjoner for sau og vevs-prøver fra de felte bjørnene at det stort sett dreier seg om hann-bjørner, ofte unge. Dette har tett sammenheng med at sau på beite og kalvingsland primært ligger i B-området. Utviklingen i bjørnebestanden viser gjennom DNA-registreringer at binnefronten og den faste forekomsten av bjørn nærmer seg områdene med sau på beite i B-området i Finnmark. I Tana 2022 var en av de skadegjørende bjørnene en eldre hannbjørn, som har fast tilhold i B-området i Karasjok og Tana.

I det nasjonale overvåkingsprogrammet for brunbjørn og de årlige rapportene for DNA-resultater, ser vi at gjenfangstraten av DNA i Finnmark ligger på ca. 75 % for årene 2019-2021. I rapporten for 2022 er ikke gjenfangstrate oppgitt. Med bakgrunn i hvor mange år overvåkingen har vart og at det er relativt høy gjenfangstrate er det liten grunn til å tro at det er mange eldre individer som oppholder seg nevneverdig på norsk side som ikke har blitt fanget opp. Det vil si at nærmere 25 % av individene som blir registrert er enten ynglinger eller innvandrere. Ut fra dette må man anta at rekrutteringen til bjørnebestanden i Finnmark må anses å være god.

I løpet av de siste 5 årene har vi registrert et tilfelle hvor en bjørnunge er drept av et annet dyr. Ut over dette kjenner vi kun til bortgang av bjørn gjennom skadefelling. Ved å se på prøver samlet gjennom DNA-overvåkingen, finner vi at en stor andel av ungene, som vi ved hjelp av DNA- og fotodokumentasjon er sikre på at er årsunger, har blitt funnet igjen påfølgende år. Så det kan tyde på at overlevelsen de første 3 årene blant bjørnunger har vært god de siste årene.

30/23 Kvote for lisensfelling bjørn 2023

– Innstilling til vedtak –

Med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b, jf. rovviltforskriften § 7 og § 10 jf. §§ 1, 3 og 4 åpner rovviltnemnda for lisensjakt i:

Finnmark:

Kvota på 3 bjørn i B-området i Finnmark, hvorav inntil 2 binner. Nemnda åpner ikke for jakt i A-området. Kvota blir fordelt til 1 bjørn i B-området i Sør-Varanger kommune og inntil 3 bjørner i B-området i Finnmark for øvrig. Lisensfelling blir stoppet i Finnmark dersom det blir felt to binner, uavhengig av hvor i B-området felling skjer. Bjørnebinner med unger som opptre sammen unntas fra kvota.

Troms:

Rovviltnemnda i region 8 åpner ikke for lisensfelling i Troms.

Saksfremstilling

Sekretariatet viser til brev fra KLD av 19. mai 2023 «Vedtaksmyndighet for brunbjørn og retningslinjer» hvor rovviltnemnda i region 8 er overført vedtaksmyndighet for brunbjørn.

Bestanden av bjørn i region 8 er under bestandsmålet. Når regionen ikke har nådd bestandsmålet for bjørn, og det heller ikke er beregnet ti ynglinger eller mer av bjørn i Norge, er det Miljødirektoratet som har myndighet til å sette kvote for betinget skadefelling. Om nemnda har myndighet jf. rovviltforskriften § 7, er for bjørn basert på de siste dokumenterte data om siste års ynglinger fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt.

Den nasjonale bestanden av bjørn er beregnet til 9,5 ynglinger, med normale avrundingsregler blir dette 10 ynglinger. Dermed har rovviltnemdene vedtaksmyndighet på brunbjørn.

Internasjonale avtaler og rammer

Norge har forpliktet seg til å ta vare på bjørn gjennom Bernkonvensjonen som av Norge ble ratifisert i 1986. Konvensjonen inneholder krav til bevaring av flora og fauna i deres naturlige leveområder.

Sammen med 191 andre land og EU har Norge signert konvensjonen om biologisk mangfold. Konvensjonen trådte i kraft i 1993. Land som har underskrevet avtalen er forpliktet til å lage nasjonale strategier og handlingsplaner for å bevare det biologiske mangfoldet. Landene skal blant annet bevare truede arter og fremme samarbeid med andre land om biomangfold. De rovviltartene som finnes i Norge er i vesentlig grad felles bestander med våre naboland Sverige, Finland og Russland. Disse lands respektive forvaltningsregimer har stor betydning for den norske rovviltforvaltningen.

Norge har også tilsluttet seg andre avtaler som kan ha betydning for forvaltningen av rovvilt. Spesielt kan Europarådets dyreholdskonvensjon og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter artikkel 27 samt ILO-konvensjonen nr. 169 om urfolks rettigheter nevnes.

Rammene for norsk rovviltforvaltning er gitt i norsk miljøvernlovgivning og i de internasjonale avtaler Norge har sluttet seg til.

Nasjonale rammer og lovgrunnlag

Den 16. juni 2011 ble rovviltforliket i Stortinget inngått med enighet i alle partier. Forliket tar for seg forvaltningen av gaupe, jerv, ulv og bjørn. Forliket sier også noe om videre forvaltning av kongeørn.

Forliket sier at den norske rovviltforvaltningen skal skje innenfor rammen av bestemmelsene i naturmangfoldloven og Stortingets behandling av denne, Bernkonvensjonen og den todelte målsettingen etter rovviltforliket av 2004, og den videre oppfølging av dette.

Det går frem av rovviltforliket 2011 at det skal legges vekt på regional forvaltning, med mål om at den regionale myndigheten i rovviltforvaltningen skal styrkes. Det skal utvises respekt for eiendomsretten samt enkeltmenneskers og lokalsamfunns livskvalitet. Forvaltningen skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap.

Forliket innebar at det nasjonale bestandsmålet for bjørn ble endret fra 15 årlige ynglinger til 13 årlige ynglinger. Antall hannbjørn skal ikke overstige 1,5 ganger antallet binner. Forvaltningen av bjørn overføres til de regionale rovviltmyndene når ti ynglinger av bjørn er nådd. Antall ynglinger nasjonalt er i fjor beregnet til 9,5. På bakgrunn av normal avrundingspraksis vedrørende bjørn, blir dette tallet omgjort til 10. Derav har rovviltnemnda i region 8 myndighet til å vedta lisensfellingkvote for bjørn.

Den todelte målsettingen

Den todelte målsettingen sier at Norge skal ha en forvaltning som totalt sett bidrar til å dempe konfliktene og motvirke utrygghet, og samtidig ha en politikk som sikrer overlevelsen til alle de store rovviltartene i norsk natur. Denne todelte målsettingen støtter seg til formålsparagrafene i viltloven, naturmangfoldloven og rovviltforskriften:

Viltloven § 1 (lovens formål)

Viltet og viltets leveområder skal forvaltes i samsvar med naturmangfoldloven og slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevarer.

Innenfor denne ramme kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Naturmangfoldloven § 1 (lovens formål)

Lovens formål er at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Rovviltforskriften § 1 Formål

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Forskriften skal sikre en forvaltning som vektlegger forutsigbarhet og lokal medvirkning

Forliket innebar at bestandsmålet for bjørn ble endret fra 15 årlige ynglinger til 13 årlige ynglinger. Antall hannbjørn skal ikke overstige 1,5 ganger antallet binner. Forvaltningen av bjørn overføres til de regionale rovviltmyndene når ti ynglinger av bjørn er nådd.

Etter naturmangfoldloven § 5 er det et mål at artene, i dette tilfellet bjørn, og dens genetiske mangfold blir ivaretatt på lang sikt og at bjørnen forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige

utbredelsesområder. Tiltak etter naturmangfoldloven skal imidlertid avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målet i § 5 nås på annen måte eller i et annet tempo enn om naturmangfoldet hadde vært det eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om en geografisk differensiert rovviltforvaltning. Beitebruk i utmark gjennom tamreindrift og husdyrbeite representerer viktige økonomiske og kulturelle samfunnsinteresser. Samtidig opprettholder beitebruk et landskapsmessig mangfold av økosystemer med høy biodiversitet. Naturmangfoldloven § 5 og prinsippet om geografisk differensiert forvaltning er konkretisert gjennom §§ 3 og 4 i rovviltforskriften, og gjennom regional forvaltningsplan for rovvilt i region 8.

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøvelse av offentlig myndighet. Dette gjelder kunnskapsgrunnlaget (§ 8), føre-var-prinsippet (§ 9), samlet belastning (§ 10), kostnader ved miljøforringelse (§ 11) og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder (§ 12). Naturmangfoldloven §§ 8 til 10 og 12 er omtalt videre i vedtaket. Naturmangfoldloven § 11 gjelder kostnader ved miljøforringelse og blir ikke sett på som relevant i denne saken.

Offentlige beslutninger som kan berøre naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon samt effekt av påvirkning, jf. naturmangfoldloven § 8.

Det er god kunnskap om bjørnebestanden i Skandinavia og region 8. Statsforvalteren vil vise til Rovdata sine tall om *Bestandsstatus bjørn fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt*, NINA rapport 2267 og tidligere rapporter, Populasjonsovervåking av brunbjørn, DNA-analyse av prøver innsamlet i Norge i 2022, til Bioforsk rapport nr. 47 2013 om populasjonsovervåking av brunbjørn 2009–2012, samt til rapport fra Det skandinaviske bjørneprosjektet til Miljøverndepartementet: Bjørnens status og økologi i Skandinavia. I tillegg viser vi til Svanhovd sin siste rapport fra hårfelleprosjektene i Karasjok «NIBIO rapport 8(164), 2022».

Bestandsmål og ynglinger

I forvaltningsplanen fra 2013 har rovviltnemnda fordelt målet om totalt 6 årlige ynglinger innen A-områdene for bjørn i region 8: én i indre Troms, tre i Anarjohka (Karasjok og Kautokeino) samt to ynglinger i Pasvik, Sør-Varanger kommune.

Siste års minsteestimat for antall bjørneynglinger i region 8 har bjørnekullsimuleringsmodellen (BKS-modellen), utviklet av det Skandinaviske bjørneprosjektet, beregnet til 3 ynglinger (NINA rapport 2267). Dette mot 2,5 i 2020 og 2,9 i 2021. I Troms har det de siste årene vært en nedgang i registrerte individer, mens trenden i Finnmark har vært stigende.

Med bakgrunn i metoden som brukes for å beregne antall ynglinger i bestanden, så vil hunnbjørner som er etablert et godt stykke inn i landet bety mye mer ved beregning av ynglinger enn binner som registreres nært landegrensene. Dette gjør at ynglinger som registreres i A-området i Sør-Varanger, østre Karasjok og indre Troms, samt registrerte binner i Tanadalen (B-område) og sørlige Kautokeino i stor grad vil forventes å bruke store deler av tiden sin ute av Norge. Dermed vil det gjennom registrering og observasjoner ofte observeres flere ynglinger enn det som beregnes da de ikke oppholder seg i Norge hele sesongen.

Bestandssituasjon

Ifølge NINA rapport 2267, *DNA-basert overvåking av brunbjørn i Norge 2022*, ble det i 2022 registrert 71 forskjellige individer i Region 8. Av totalt 352 fungerende DNA-prøver som gav treff på

individ ble det registrert 36 hannbjørner og 35 hunnbjørner. På de siste 5-6 årene har antallet hannbjørner vært relativt stabilt, mens antallet hunnbjørner har vært jevnt stigende og er i dag på sitt høyeste siden overvåkingen startet. Det er mange av disse individene som vi deler med naboland. På bakgrunn av manglende DNA-materiale fra Sverige, Finland og Russland kan man imidlertid ikke kvantifisere disse. Alle A-områdene for bjørn i region 8 ligger langs grensa. Vi antar derfor at enkelte individer vi registrerer i Norge oppholder seg helt eller delvis i andre land noen sesonger.

Det ble levert inn totalt 679 DNA-prøver i 2022, og 754 i 2021. Disse blir samlet inn av Statens Naturoppsyn, allmenheten og forskningsprosjekter (NINA rapport 2267). De siste årene har spesielt hårfelleprosjektene bidratt til en mer systematisk innsamling av DNA fra bjørner i østre del av Karasjok, både i A- og B-området. Dette har gitt mye kunnskap om den lokale bjørnebestanden og områdebruken deres på norsk side. Vi vet også gjennom slektskapsanalyser at det er flere av ynglingene som har tilknytning til «finske» hannbjørner.

I Sør-Varanger er det årlig ynglinger som registreres utenfor A-området på Jarfjordfjellet inn til Russergrensa. Vest for Munkefjordelva er det også årlige ynglingsobservasjoner. De ynglende binnene ved Munkefjordelva er kjente, godt voksne binner som har vært registrert over mange år i den vestligste utstrekningen av A-området og B-området i kommunen.

Om lisensfelling

I stortingsmelding nr. 15 (2003–2004) er det lagt opp til en økt vektlegging av lisensfelling og kvotejakt som framtidige beskatningsformer på rovvilt. Innenfor rammen av norsk lovverk og hensynet til Bernkonvensjonens bestemmelser vil dette innebære at felling av bjørn kan foregå som lisensfelling. Bakgrunnen for dette er ønske om å utvikle jakt og fellingsformer som sikrer økt alminneliggjøring av rovviltartene og bred deltagelse av lokale jegere.

Stortinget har, gjennom rovviltforliket i 2011, sagt at det skal gis økt adgang til lisensfelling av hannbjørner slik at forekomsten av hannbjørner i prioriterte beiteområder reduseres.

Statsforvalterens vurderinger

Naturmangfoldlovens §§ 8 til 12

Statsforvalteren vurderer at kunnskapen om bjørnebestanden i regionen er god jf. naturmangfoldloven § 8 og at naturmangfoldlovens § 9 derfor ikke kommer til anvendelse.

Naturmangfoldloven § 10 sier at en påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for. Statsforvalteren er av oppfatningen at det gjennom nasjonale og regionale bestandsmål for bjørn, samt den todelte målsetningen er gjort en vurdering av økosystemets samlede belastning. Videre vurderer Statsforvalteren at et uttak av 3 bjørn, derav inntil to binner ikke vil påvirke økosystemet nevneverdig.

Når det gjelder naturmangfoldloven § 12 om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder har Statsforvalteren lagt til grunn at rovviltnemnda gjennom forvaltningsplan for rovvilt i region 8, vedtatt 10.10.2013, med sin geografiske differensiering har ivaretatt de hensyn som er nedfelt i naturmangfoldloven § 12.

Skadebilde og skadepotensial

Både i Finnmark og Troms er det kalvingsområder for rein i A-områder for bjørn. Sekretariatet er kjent med *Rapport frå Viltskadecenter 2012:6*, fra samarbeidsprosjektet mellom Viltskadecenter, Det skandinaviske bjørneprosjektet, Udtja skogsameby og Gällivare skogsameby (Støen, O.G. et al.

2022, Brown bear predation on semi-domesticated reindeer and derpedation compensations) som har sett på bjørnepredasjon på rein og potensielle effekter av tre forebyggende tiltak. I tillegg har vi sett på foreløpige tall og data fra det pågående bjørn- og tamreinprosjektet i Idre.

Tall fra bjørn- og tamreinprosjektene i Sverige viser at det er stor individuell forskjell på bjørner sin drapstakt. Statsforvalteren mener bjørn har et betydelig skadepotensial i kalvingsområder for rein. Endinger i klima og en stigende bestand gjør at vi opplever en større konflikt mellom reindrif og bjørn enn tidligere, i både tid og rom. Reindriften klarer ikke alltid å dokumentere tap på barmark. Gjennom prosjektet i Idre sameby ser man tydelig hvor raskt folk må være på plass for å finne rester av reinkalv som er tatt av bjørn. All den tid reindriften ikke klarer å dokumentere tap av kalv, har de senere årene dokumentert mye jaging av reinflokker.

Det oppstår akutte skadesituasjoner med bjørn hvert år i B-området for bjørn i rovviltregion 8.

Vårvinteren 2023 er det dokumentert 7 voksne simler drept av bjørn i A-området for bjørn i indre Finnmark før reindriften har rukket å flytte til kalvingslandet.

Våren 2022 ble det dokumentert 1 reinkalv dokumentert drept av bjørn i Jarfjord, Sør-Varanger. Det ble også funnet flere bjørneruker med rester av rein i. Her ble det felt en bjørn fra helikopter. I løpet av beitesesongen ble 38 sau dokumentert/antatt drept av bjørn, alle disse var i Tana kommune. Her ble det påvist 2 skadegjørende bjørner, den ene ble felt.

Våren 2021 ble to reinkalver dokumentert drept av bjørn i kalvingsområde i Karasjok i B-området. I løpet av beitesesongen 2021 ble 66 sau dokumentert/antatt drept av bjørn, 16 av disse i Sør-Varanger, resterende i Bardu, Lavangen og Salangen. Fem sau ble også dokumentert drept av bjørn i Samarbeidsområdet med Nordland, i Kvanndalen i Narvik. I 2021 ble det ved skadefelling felt en hannbjørn i Salangen, en hannbjørn og en binne i Bardu og en hannbjørn i Sør-Varanger.

Våren 2020 ble to voksne rein dokumentert/antatt drept av bjørn i Karasjok og to voksne rein ble dokumentert/antatt drept av bjørn i Sør-Varanger. I 2020 ble åtte sau dokumentert/antatt drept av bjørn i Bardu.

I Evenes ble det dokumentert/antatt sju bjørnedrepte sau i juni 2019, det ble i samme skadesituasjon også dokumentert/antatt tre i Tjeldsund kommune. skadevolder ble felt ved skadefelling. Etter dette har det ikke vært dokumentert tap til bjørn i dette området, eller ellers i samarbeidsområdet.

I Sør-Varanger ble 28 sau dokumentert/antatt drept av bjørn sommeren 2019. Her ble tre bjørner felt ved skadefelling. Høsten 2019 ble to sau dokumentert/antatt drept av bjørn i Bardu.

De siste 4 årene (2019-2022) har det blitt skutt 9 bjørner i region 8 på skadefelling, som gir et snitt på over 2 bjørn per sesong. Tre av disse har vært binner, hvor av to var 3 år eller yngre. I Finnmark viser DNA-prøver fra skadesituasjoner for sau og vevs-prøver fra de felte bjørnene at det stort sett dreier seg om hann-bjørner, ofte unge. Dette har tett sammenheng med at sau på beite og kalvingsland primært ligger i B-området. Utviklingen i bjørnebestanden viser gjennom DNA-registreringer at binnefronten og den faste forekomsten av bjørn nærmer seg områdene med sau på beite i B-området i Finnmark. I Tana 2022 var en av de skadegjørende bjørnene en eldre hannbjørn, som har fast tilhold i B-området i Karasjok og Tana.

Det er et mål om å oppnå bestandsmålet for bjørn innenfor A-området i regionen. Likevel ser vi at mange av binnene som bidrar til dagens bestandsregistrering ofte registreres i B-området, mens noen utelukkende har etablert seg i B-området. Man må regne med at de som jakter på bjørn vil

jakte i B-områdene hvor det er fast forekomst av bjørn. Dette gjør at en jakt i B-området kan føre til uttak av etablerte produktive binner.

I det nasjonale overvåkningsprogrammet for brunbjørn og de årlige rapportene for DNA-resultater, ser vi at gjenfangstraten av DNA i Finnmark ligger på ca. 75 % for årene 2019-2021. I rapporten for 2022 er ikke gjenfangstrate oppgitt. Med bakgrunn i hvor mange år overvåkingen har vart og at det er relativt høy gjenfangstrate er det liten grunn til å tro at det er mange eldre individer som oppholder seg nevneverdig på norsk side som ikke har blitt fanget opp. Det vil si at nærmere 25 % av individene som blir registrert er enten ynglinger eller innvandrere. Ut fra dette må man anta at rekrutteringen til bjørnebestanden i Finnmark må anses å være god.

I løpet av de siste 5 årene har vi registrert et tilfelle hvor en bjørnunge er drept av et annet dyr. Ut over dette kjenner vi kun til bortgang av bjørn gjennom skadefelling. Ved å se på prøver samlet gjennom DNA-overvåkingen, finner vi at en stor andel av ungene, som vi ved hjelp av DNA- og fotodokumentasjon er sikre på at er årsunger, har blitt funnet igjen påfølgende år. Så det kan tyde på at overlevelsen de første 3 årene blant bjørnunger har vært god de siste årene.

Rovviltnemda jobber i dag med å rullere forvaltningsplanen for rovvilt i region 8 fra 2013. Her fastsettes A- og B-områder for de store freda rovviltartene. Per dags dato ser ikke planen ut til å bli ferdig før lisensjaktperioden er over, slik at B- og A-områdene som omtales i dette vedtaket vil være gjeldende for hele lisensjakta.

Med denne bakgrunn vurderer Statsforvalteren at man kan åpne for lisensfelling i B-området i Finnmark. Med bakgrunn i en negativ bestandsutvikling for bjørn i Troms, vurderer vi at eventuelt uttak bør gjøres ved skadefelling. Skadefelling gir større mulighet for å få tatt ut individer med størst skadepotensial. Binner i følge med unger, bør unntas kvota og hele kvota bør ikke belastes med hunddyr.